

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

**INTERAKCE PEDAGOGA A RODINNÝCH
PŘÍSLUŠNÍKŮ V RÁMCI VOLNOČASOVÝCH
AKTIVIT**

Vedoucí práce: *Mgr. Richard Macků*

Autor práce: *Zdeňka Urbanová*
Studijní obor: *Pedagogika volného času*
Ročník: *3.*

2010

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

29. 3. 2010

.....
Zdeňka Urbanová

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Richardovi Macků za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

ÚVOD	6
1 VYMEZENÍ POJMŮ	8
1.1 VOLNÝ ČAS	8
1.2 ZÁJMOVÁ ČINNOST	8
1.3 VOLNOČASOVÁ ZAŘÍZENÍ.....	9
1.4 RODINA	10
1.5 INTERAKCE	11
1.6 SPOLUPRÁCE S RODIČI	11
1.7 KOMUNIKACE.....	11
2 POSTOJ RODINY K VOLNÉMU ČASU	13
2.1 RODINA JAKO PRIMÁRNÍ SKUPINA	13
2.2 RODINA JAKO VÝCHOVNÝ ČINITEL.....	14
2.3 DNEŠNÍ RODINA A JEJÍ POHLED NA VOLNÝ ČAS.....	15
2.4 ZKUŠENOSTI Z AKTIVIT VOLNÉHO ČASU ZÍSKÁVÁME V RODINĚ	15
3 SPOLUPRÁCE S RODIČI	17
3.1 SPOLUPRACUJÍCÍ RODIČ.....	17
3.2 VÝHODY A PŘÍNOSY SPOLUPRÁCE	18
3.3 NEVÝHODY A KOMPLIKACE SPOLUPRÁCE.....	20
3.4 KOMUNIKACE MEZI PEDAGOGEM A RODIČI	20
4 ZAŘÍZENÍ NABÍZEJÍCÍ INTERAKCI VE VOLNÉM ČASE	22
4.1 KOMUNITNÍ ŠKOLA A INTERAKCE S RODIČI	23
4.1.1 KOMUNITNÍ ŠKOLA PAVLOVSKÁ, BRNO	23
4.1.2 AKTIVITY PRO RODIČE.....	23
4.1.3 SPOLUPRÁCE S RODIČI OČIMA ŘEDITELE ŠKOLY.....	24
4.1.4 SPOLUPRÁCE S RODIČI OČIMA PEDAGOGŮ	25
4.1.5 ŠKOLA OČIMA RODIČŮ.....	25
4.2 ZÁKLADNÍ ŠKOLA A INTERAKCE S RODIČI.....	26
4.2.1 ZÁKLADNÍ ŠKOLA VÁCLAVA VAŇKA, BEZNO.....	28
4.3 INTERAKCE PEDAGOGA A RODIČŮ VE ŠKOLNÍ DRUŽINĚ.....	28
4.3.1 ŠKOLNÍ DRUŽINA PŘI 15. ZÁKLADNÍ ŠKOLE PLZEŇ	30

4.3.2 ŠKOLNÍ DRUŽINA PŘI ZÁKLADNÍ ŠKOLE PORUBSKÁ, OSTRAVA	30
4.3.3 ŠKOLNÍ DRUŽINA PŘI ZÁKLADNÍ ŠKOLE TYRŠOVA, NOVÝ JIČÍN.....	30
4.4 INTERAKCE PEDAGOGA A RODIČŮ V DALŠÍCH VOLNOČASOVÝCH ZAŘÍZENÍCH.....	31
4.4.1 CENTRUM PRO RODINU HODONÍN	31
4.4.2 DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE JUNIOR, BRNO	32
4.4.3 STŘEDISKO VOLNÉHO ČASU IVANČICE.....	33
4.5 MATEŘSKÁ ŠKOLA A INTERAKCE S RODIČI	34
4.5.1 MATEŘSKÁ ŠKOLA PLASY, PLZEŇ	34
4.5.2 MATEŘSKÁ ŠKOLA LUŽE	35
5 ZÁVĚR	36
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	38
ABSTRAKT	41
ABSTRACT.....	42

ÚVOD

Volný čas je součástí života každého z nás. Ve volném čase se můžeme věnovat činnostem, které se nám líbí, naplňují nás a máme je rádi. V dnešní době je nabídka možností trávení volného času téměř neomezená. Rodina je prvotním prostředím, které ovlivňuje volný čas dětí. Již od útlého věku přejímáme od své rodiny postoj a názor na trávení volného času. Žádoucí je samozřejmě aktivní postoj rodiny k volnočasovým aktivitám. Rodiče by měli být citliví k potřebám a zájmům dítěte. Sekundární skupinou, která má vliv na volný čas dětí, jsou školská zařízení. Ta nabízejí různé typy zájmových činností, do kterých mohou děti v době mimo vyučování docházet. Rodiče je také mohou přihlásit do středisek volného času či jiných zařízení zabývajících se volným časem.

Mezi rodiči a zařízeními, která dítě navštěvuje, by měla vzniknout určitá interakce. Přesněji řečeno interakce mezi rodiči a pedagogem. Tato interakce je velice důležitá pro všechny zúčastněné strany. Iniciativa by měla v první řadě vycházet ze strany pedagoga. Záleží však jen na něm, jak se k interakci postaví. Může rodičům nabídnout konzultační hodiny či jim umožnit podílet se na jednorázových akcích, či aktivně se zapojit do pravidelné činnosti. Na druhé straně stojí rodiče a jejich postoj k této nabídce. Ve většině případů využívají již zmíněných konzultačních hodin, během kterých se mohou informovat o práci a chování svých dětí či se poradit s pedagogem, jako odborníkem. Mnoho rodičů se také účastní organizace jednorázových aktivit, do kterých spadá např. mikulášská besídka, vánoční akademie či posezení u táboráku. Zapojení rodičů do organizování akce je přínosem pro pedagoga nejen ve směru pomoci a ušetření času, ale i v tom, že se pedagog seznámí s rodiči a jejich názory na výchovu. Rodič navíc poznává osobně člověka, se kterým jeho dítě tráví volný čas. Jedním z přínosů je také přirozené klima. Rodič s pedagogem navazuje určitý druh přátelství a řešení mnoha situací a problémů probíhá v lepší atmosféře.

Některá centra nabízejí kroužky pro rodiče s dětmi. Jedná se především o rodiče s dětmi předškolního věku. Není však moc zařízení, která by tuto pravidelnou zájmovou činnost nabízela. Jedním z důvodů může být např. obava,

že by rodiče neměli čas, či zájem. Práce s touto smíšenou skupinou je pro pedagoga také náročná.

Téma interakce pedagoga a rodinných příslušníků v rámci volnočasových aktivit můžeme zpracovat z několika úhlů pohledu. V této práci je cílem zmapovat nabídku zařízení zabývajících se využitím interakce rodičů a pedagogů. Práce je rozdělena na část teoretickou, kde jsou vymezeny základní pojmy, rodina jako primární skupina a její postoj k volnému času. Čerpám zde převážně z knih, zabývajících se volným časem od paní Pávkové a panů Hofbauera a Hájka. V druhé části jsou již vybrána konkrétní zařízení, která mají ve své koncepci či nabídce možnost zapojení rodičů do volnočasové činnosti. Zde jsem vycházela především z internetových stránek jednotlivých zařízení. Tato zařízení jsou různorodá, v zásadě se ale jedná o základní a komunitní školy, mateřské školy, školní družiny a střediska volného času. Každé z těchto zařízení se staví k interakci odlišným způsobem. Spojuje je však jejich cíl: to nejlepší pro dítě a jeho volný čas.

1 VYMEZENÍ POJMŮ

1.1 VOLNÝ ČAS

Pojem volný čas běžně zahrnuje odpočinek, zábavu, rekreaci, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolnou společensky prospěšnou činnost i časové ztráty s těmito činnostmi spojené. Z hlediska dětí a mládeže do volného času nepatří vyučování a činnost s ním související, sebeobsluha, základní péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti, výchovného zařízení i další uložené vzdělávání a další časové ztráty. Součástí volného času nejsou ani činnosti zabezpečující biologickou existenci života (jídlo, spánek, hygiena, zdravotní péče). Nicméně i z těchto činností si někdy lidé vytvoří svého koníčka, což je zřejmé např. ve vztahu k přípravě jídla. Specifickou zvláštností volného času dětí a mládeže je to, že z výchovných důvodů je žádoucí jeho pedagogické ovlivňování. Děti ještě nemají dostatek zkušeností, nedovedou se orientovat ve všech oblastech zájmových činností, potřebují citlivé vedení. Podmínkou účinnosti je, aby toto vedení bylo nenásilné, nabízené činnosti pestré a přitažlivé, účast na nich dobrovolná. Míra ovlivňování volného času závisí na věku dětí, jejich mentální i sociální vyspělosti i na charakteru rodinné výchovy.¹

Prostředí, ve kterém děti tráví volný čas, je velmi různorodé. Může to být domov, škola, různé společenské organizace a instituce. Mnoho dětí prožívá své volné chvíle na veřejných prostranstvích, venku, na ulici, často bez jakéhokoli dohledu, dokonce i bez zájmu dospělých. Tato situace je neuspokojivá, je tím ohrožena výchova dětí a často i jejich bezpečnost.²

1.2 ZÁJMOVÁ ČINNOST

„Pod pojmem zájmová činnost rozumíme pěstování a rozvíjení specifických sklonů, zájmů a koníčků, a to buď v organizovaných skupinových formách jako

---

¹ Srov. PÁVKOVÁ, J. HÁJEK, B. HOFBAUER, B. *Pedagogika volného času: Teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*, s. 13.

² Srov. Tamtéž, s. 14.

součást neformálního vzdělávání, nebo v individuálních činnostech jednotlivců jako součást informálního vzdělávání.“³

Program vytvořený pro zájmovou činnost zprostředkovává každému dítěti možnost aktivního tvůrčího sebevyjádření i příležitost k vytváření heterogenní skupiny na rozdílné bázi (družstva, pracovní skupiny atd.) a různých etnických celků. Zároveň umožňuje účast členům rodiny. Všechny činnosti seznamují děti a mládež s rozdílnými druhy aktivit ve volném čase, poskytují jim svobodu výběru i šanci k seberealizaci, nabízejí příležitost pro objevení vlastních nových dispozic osobnosti. Také zaručují spontaneitu a zábavu, akcentují rekreační formu a herní aktivity.⁴

1.3 VOLNOČASOVÁ ZAŘÍZENÍ

„Aktivity a instituce volného času se dnes uplatňují ve všech prostředích života a výchovy dětí a mládeže: v rodině a činnosti školy mimo vyučování, ve specifických institucích a sdruženích, v obci a médiích jako dalších prostředích každodenního života.

Aktivity volného času obsáhly v posledních desetiletích rozsáhlé, výrazně se diferencující spektrum činností různorodých obsahů a realizačních způsobů, odlišné odborné specializace a výchovné náročnosti. Vstoupily do všech pracovních dnů žáků škol i dospělých, do jejich víkendů a prázdnin v průběhu školního roku a v létě i do dovolených. Staly se nedílnou součástí všech fází lidského života od dětství (dnes již od předškolního věku) a dospívání přes dospělost až po seniorský věk. Jejich účastníky jsou příslušníci všech sociálních a zájmových skupin společnosti. Rostoucí mnohotvárnost a dynamika těchto zařízení poskytuje mladým účastníkům mnoho možností rozvoje; současně však na ně klade nároky a vyžaduje, aby se na účast na nich připravovali.“⁵

„Během relativně krátké doby několika desetiletí jak v národním, tak i mezinárodním měřítku vznikly různé typy prostor a zařízení strukturovaných podle několika vzájemně se doplňujících hledisek. Mezi základní rysy jejich vývoje

³ PRŮCHA, J. WALTEROVÁ, E. MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*, s. 28.

⁴ Srov. VAŽANSKÝ, M. *Základy pedagogiky volného času*, s. 144.

⁵ HOFBAUER, B. *Děti mládež a volný čas*, s. 55.

patří: rozšiřování funkcí, obsahová specializace a současně vytváření větších komplexů s novými možnostmi realizace volného času dětí, mládeže (někdy společně s dospělými).“⁶

Mezi zařízení podílející se nějakým způsobem na aktivním trávení volného času lze zařadit např. školy, školní družiny, střediska dětí a mládeže, mateřská centra apod. Každá z institucí má své specifické nabídky pro trávení volného času.

1.4 RODINA

Rodina je nejstarší společenská instituce. Vytváří určité emociální klima, formuje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje, základy etiky a životního stylu. Z hlediska sociologického je formou začlenění jedince do sociální struktury. Nejběžnější je tzv. nukleární rodina, kterou tvoří nejbližší příbuzní, tj. oba rodiče a děti. V posledních desetiletích se model rodiny, který je historicky flexibilní, významně proměňuje. Zvyšuje se variabilita rodinných typů, zahrnující nejen rodinu vlastní, ale také rodinu neúplnou, nevlastní a náhradní. Současné pojetí inklinuje k chápání rodiny jako sociální skupiny nebo společenství žijícího ve vlastním prostoru – domově, uspokojujícího potřeby, poskytujícího péči a základní jistoty dětem. Rodina spolu se školou plní významné výchovné funkce, které lze chápat jako komplementární.⁷

Rodinou se rozumí zpravidla malá skupina lidí, která vzniká manželstvím a umožňuje vzájemné soužití mezi oběma manželskými partnery, soužití rodičů a jejich dětí, utváření vztahů mezi příbuznými a vztahů mezi rodinou a společností. Funkce rodiny jsou většinou chápány jako úkoly, které plní rodina jednak vůči svým příslušníkům, ale také ve vztahu ke společnosti. Za základní funkce rodiny jsou považovány funkce ekonomicko-zabezpečovací, biologicko-reprodukční, výchovná a funkce odpočinku a regenerace tělesných a duševních sil.⁸

---

⁶ HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*, s. 89.

⁷ Srov. PRŮCHA, J. WALTEROVÁ, E. MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*, s. 189 – 190.

⁸ Srov. STŘELEČ, S. *Kapitoly z teorie a metodiky výchovy I.*, s. 157.

Vztahy v rodině jsou pro každého nejdůležitějším formujícím sociálním prostředím. Rodina jako celek by měla pomoci svým členům uspokojovat materiální, psychické i společenské potřeby.⁹

1.5 INTERAKCE

Pojem interakce je nedílnou součástí života, ale také volného času. Vyjadřuje skutečnost, že se mezi lidmi při společné činnosti utvářejí mezilidské vztahy a že na sebe prostřednictvím svých aktivit (činností i chování) vzájemně působí a ovlivňují se. Znamená to, že jejich činnosti jsou nějak propojeny a jejich vztahy jsou nějak strukturovány. Interakce je tedy jevem o dvou složkách, jež tvoří společná činnost a vzájemný mezilidský vztah. Vztah se stává jednou z podmínek efektivity činnosti a činnost je jednou z podmínek adekvátního utváření mezosobního vztahu. Zvláštnost obou těchto složek pak společně spoluurčuje celkovou povahu sociální interakce.¹⁰

1.6 SPOLUPRÁCE S RODIČI

Význam tohoto pojmu může být poměrně široký. Pro někoho znamená prostě informování rodičů o akcích prostřednictvím nástěnky nebo internetových stránek s fotografiemi z akcí (výlety, tábory, turnaje, soustředění). Jiný spolupracuje s rodiči na výchově a vzdělávání a má tedy na mysli rozhovory o aktivitě a chování dítěte. Na opačné straně pomyslné škály pak stojí aktivní zapojení rodičů do akcí, oddíl jako forma místní komunity, která spolu například tráví letní i zimní dovolenou.¹¹

1.7 KOMUNIKACE

Komunikace je symbolickým výrazem interakce. Je výpovědí o tom, jak člověk chápe, „vidí“, interpretuje sebe, jiné lidi a vztahy mezi nimi. Komunikace předpokládá na jedné straně schopnost správně vyjádřit sdělení, na straně druhé schopnost sdělení přijmout s co nejmenším zkreslením, protože komunikace je

---

⁹ Srov. ČAČKA, O. *Nástin psychologie II pro doplňující pedagogické studium*, s. 44.

¹⁰ Srov. ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*, s. 78 – 79.

¹¹ Srov. PROCHÁZKOVÁ, H. *Spolupráce s rodiči*, s. 6.

nejen vyjádřením vztahu (interakce), ale zároveň tento vztah mění, dotváří, ovlivňuje atd.¹²

„Komunikování lze vymezit jako sdělování a přijímání informací v sociálním chování a sociálních vztazích lidí. V tomto smyslu je komunikace základní složkou mezilidské interakce.“¹³

---

¹² Srov. ŘEZÁČ. J. *Sociální psychologie*, s. 107 – 108.

¹³ ČÍŽKOVÁ, J. *Přehled sociální psychologie*, s. 86.

2 POSTOJ RODINY K VOLNÉMU ČASU

2.1 RODINA JAKO PRIMÁRNÍ SKUPINA

Rodina jako primární sociální skupina je pro většinu dětí a mladých lidí rozhodující. Je také prvotním prostředím volnočasového života a výchovy, zásadně se podílejí na formování dětské osobnosti. Rodina vytváří hmotné podmínky a sociální ochranu, začíná s výchovou a vzděláváním, rozvíjí mezilidské vztahy a klade základy hodnotové orientace. Tradiční podoba rodiny přináší dnes svým příslušníkům v mnoha směrech příznivější podmínky než kdykoli před tím, zároveň však prochází významnými změnami (zejména individualizací a uvolňováním vztahů mezi jejími příslušníky), jejichž souhrn se někdy označuje jako krize rodiny. To vše působí také na volnočasový život jejich příslušníků.¹⁴

Na volný čas dětí v rodině působí jako zdroj pozitivních i negativních vlivů především objektivní podmínky života a výchova dětí v rodině: její velikost a úplnost nebo pozdější založení rodiny. Mění se rovněž její životní úroveň a sociální status, způsob začlenění do společnosti a úroveň bydlení, vybavenost domácnosti včetně potřeb pro volný čas. Vliv má rovněž realizace volného času uvnitř rodiny, podmíněna zejména způsobem jejího života, postoji a výchovnou praxí rodičů vzhledem k dětem nebo časovými a hmotnými předpoklady vytvářenými pro volnočasovou činnost. Připravenost rodičů umožňuje, aby v tomto ohledu nepůsobili ani jako činitel direktivně rozhodující, ani neponechávali volný průběh živelnosti, nýbrž aby byli spíše inspirátorem, iniciátorem nebo spoluorganizátorem aktivit svých dětí a celé rodiny. Někdy však mezi touto možností a skutečností jeze mezera a nejsou vyrovnány ani hendikepy dětí ze sociálně a výchovně slabších rodin. Přes všechny problémy však rodina zůstává východiskem, na němž v mnohém závisí bohatost současných zážitků dítěte a jeho připravenost na volnočasový život v dospělosti.¹⁵

---

¹⁴ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*, s. 56.

¹⁵ Srov. Tamtéž, s. 57.

2.2 RODINA JAKO VÝCHOVNÝ ČINITEĽ

Rodina je jedním z výchovných činiteľů, působící na vývoj dítěte. Má odpovědnost za výchovu svých dětí, ale není jediným činitelem, který na dítě působí. Od určitého věku již není rodina schopna dát svému dítěti komplexní výchovu. Musí se tedy obrátit na instituce, se kterými bude nadále spolupracovat. Mezi tyto instituce patří například škola, výchovné ústavy, volnočasová centra. Ty však nepřebírají zodpovědnost za výchovu dítěte, jsou schopné působit jen na některou ze stránek výchovy.¹⁶

„Z postavení rodiny vůči ostatním činitelům výchovy působícím na dítě vyplývá několik obecných závěrů, které zároveň charakterizují rodinu jako výchovného činitele:

a) Rodiče jsou nejdůležitějšími vychovateli, všichni ostatní vychovatelé mohou pouze doplňovat to, čeho ve výchově dosáhli rodiče,

b) Čas, který věnují rodiče výchově svých dětí, není hodnota, která bude kladně působit sama o sobě, působení této hodnoty závisí od mnohých činitelů kulturní, morální a pedagogické povahy,

c) Rodiče nejsou odpovědni jen za výchovu svých dětí v rodinném prostředí, ale za jejich výchovu vůbec,

d) Nejdůležitějším předpokladem úspěšné rodinné výchovy je dobrý společný životní způsob rodičů a dětí,

e) Dobrou výchovu ve volném čase tvoří v podstatě organizace hodnotných příležitostí pro kontakty, zážitky a činnosti dětí a za tuto organizaci nese v první řadě odpovědnost rodina,

f) Nepřímá výchova je v případě rodiny a dalších institucí, zejména institucí pro výchovu ve volném čase, zpravidla důležitější než výchova přímá, nepřímou vychovávat znamená vytvořit dětem příznivé podmínky, tj. takové, ve kterých získané zkušenosti umožní vytváření vlastností mravného, pilného a schopného člověka.

---

¹⁶ STŘELEČ, S. Kapitoly z teorie a metodiky výchovy I., s. 158.

(Poznámka autora: při formulaci závěrů a – f byly volně použity také myšlenky prof. Wolfganga Brezinky publikované v monografii Familie ist Zukunft, Bonn, Bouvier 1989. “)¹⁷

2.3 DNEŠNÍ RODINA A JEJÍ POHLED NA VOLNÝ ČAS

Proměny rolí dnešních rodin ve volném čase podmiňuje řada faktorů. Život mnoha z nich obohacují nové obsahy a způsoby individuální činnosti jejich dětí i podněty pro společné aktivity rodičů s dětmi doma, i mimo domov. Tyto možnosti jsou však v současnosti i v ekonomicky vyspělých zemích v některých směrech podvazovány a oslabovány sociální nejistotou a sociálním vylučováním některých skupin jejich obyvatel.¹⁸

Sociální nejistota nutila mnohé rodiče prioritně řešit existenční otázky svých dětí a celé rodiny. Náklady na volný čas přesahovaly jejich finanční možnosti, takže volnočasové aktivity dětí se pro ně stávaly méně dostupnými. K tomu přistupovala neinformovanost, nezájem, podněcování možnosti činnosti ve volném čase nebo nízké vědomí odpovědnosti některých rodičů.¹⁹

I naše rodina má velké možnosti realizace volného času svých dětí a mnoho z nich v tomto směru také aktivně a úspěšně působí. Současně však sama dlouhodobě prochází významnými změnami početnosti a složení, vnitřních vztahů a postojů některých rodičů ke svým dětem, které se týkají také jejich volného času. U některých rodin se tak projevují problémy a negativní jevy, které ztěžují cestu jejich dětí k bohatému prožívání a plné realizaci volného času.²⁰

2.4 ZKUŠENOSTI Z AKTIVIT VOLNÉHO ČASU ZÍSKÁVÁME V RODINĚ

Rodina pro dítě a mladého člověka zůstává nadále prvním prostředím, které pro jejich volný čas vytváří (či má vytvářet) příznivé podmínky: hodnotová východiska a motivaci k dosahování životních cílů; takové uspořádání života

---

¹⁷ STŘELEČ, S. *Kapitoly z teorie a metodiky výchovy I.*, s. 158.

¹⁸ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*, s. 57.

¹⁹ Srov. Tamtéž, s. 58.

²⁰ Srov. Tamtéž. S. 58 – 59.

rodiny, aby dětem poskytovalo dostatek času a vytvářelo podmínky pro spoluúčast na jeho plánování a prožívání; zajištění finančních a hmotných potřeb, zejména individuálního vybavení a placených služeb; informace a podněty pro účast v dalších prostředích mimo rodinu. Způsoby realizace volného času v našich rodinách se však v závislosti na jejím sociálním statusu, životním stylu i vztahu k volnočasovým potřebám dítěte od sebe značně odlišují.²¹

Žádoucím, dosud zdaleka nedosaženým cílem je poučený, aktivní zájem každé rodiny o to, aby její děti mohly svůj volný čas prožívat bohatě a smysluplně, na základě svého dobrovolného rozhodnutí a současně za citlivého vedení ze strany rodičů, případně dalších příslušníků rodiny. Rodina jako inspirátor, podporovatel i realizátor volnočasových aktivit může svoje děti učit k volnému času přistupovat tvůrčím způsobem a vytvářet postoje, které budou ochotny a schopny v budoucnosti uplatňovat i po založení vlastní rodiny.²²

---

²¹ HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*, s. 61.

²² Srov. Tamtéž.

3 SPOLUPRÁCE S RODIČI

Spolupráci s rodiči ve volném čase lze vymezit jako jakékoli aktivity, které jsou vyvíjeny zařízeními (středisky volného času, školy, mateřská centra, školní družiny...) a jejich vedoucími směřující k rodičům členů zařízení s cílem přinést zařízení nějaký prospěch. Tím může být zkvalitnění činnosti, ale i zvýšení prestiže, jeho propagace, hmotný materiální zisk či prosté zjednodušení a ulehčení práce.²³

Spolupráci s rodiči můžeme rozdělit na spolupráci pasivní a aktivní. Spolupráce pasivní spočívá v tom, že rodiče nejsou aktivními účastníky dění, pouze přijímají informace. Do této spolupráce jsou zahrnuty informace na nástěnkách, pozvánky na akce, informování rodiče o průběhu činnosti, fotodokumentace a mnoho další. Spolupráce aktivní je přímé zapojení rodičů do činností zařízení. Do určité míry vyvíjejí tedy rodiče vlastní aktivitu. Pomáhají podle svých možností materiálně, finančně, fyzicky či organizačně. Účastní se akcí pro rodiče a rodiny. Sami přicházejí s dalšími nápady. Aktivní spolupráce je nástavbou na spolupráci pasivní a vyžaduje zvýšené úsilí vedoucích. Podle míry angažovanosti vedoucích i rodičů se může jednat o různě náročné aktivity, od menších jednorázových akcí přes konkrétní pomoc rodičů až po rozsáhlejší projekty typu týdenní dovolená.²⁴

3.1 SPOLUPRACUJÍCÍ RODIČ

Jaký by měl takový rodič být? Opravdu spolupracující rodič by měl splňovat určité předpoklady. Je plně informovaný o dění v zařízení, o akcích, o náplni činností. Měl by dobře znát vedoucí – osoby, kterým svěřuje své dítě. Respektuje pedagoga a jeho požadavky. Sám aktivně motivuje dítě k účasti na činnostech zařízení a akcích. Poskytuje zařízení podporu podle svých možností. Uvědomuje si důležitost volnočasových aktivit. Za výbornou můžeme považovat aktivní účast

---

²³ Srov. PROCHÁZKOVÁ, H. *Spolupráce s rodiči*, s. 6.

²⁴ Srov. Tamtéž.

rodiče na pořádaných akcích, kdy sám přichází s nápady, jak pomoci. Ideální je otevřený partnerský vztah mezi rodičem a pedagogem.²⁵

3.2 VÝHODY A PŘÍNOSY SPOLUPRÁCE

Při stanovení cílů může být vybíráno z velkého množství výhod. Pokud se podaří překonat počáteční nástrahy a obtíže, získá pedagog rodiče pro svoje záměry, rozvine spolupráci s nimi do širších rozměrů a může očekávat přínosy. Jedním z přínosů je zlepšení komunikace s rodiči. Rodiče se seznámí s pedagogem, poznají ho a naopak. Vědí mnohem lépe, komu svěřují své dítě. Roste u nich důvěra v pedagoga a jeho nápady, komunikace je oboustranně upřímnější. Rodiče znají prostředí, ve kterém se odehrává zájmová činnost.²⁶

Vytvořený vztah je jediným způsobem, jímž je možné předat hodnoty a postoje. Ty vytváří jádro výchovy. Vztahy jsou vzájemné, navzájem se ovlivňují, např. vztah mezi dítětem a rodiči se projeví i v kvalitě vztahu mezi rodiči a vychovatelem a následně i mezi vychovatelem a dítětem. Tyto vztahy se budují zejména prostřednictvím komunikace. Trvalejší charakter vztahů a postojů ve skupině nebo zařízení se souhrnně někdy nazývá termínem sociální klima.²⁷

Díky tomu že rodiče lépe poznají prostředí, ve kterém tráví jejich dítě svůj volný čas, a současně i vedoucí, získávají k nim větší důvěru. Podmínkou samozřejmě je, že se akce povedou a že se pedagog uvede jako zodpovědný vedoucí. Obrovským přínosem mu pak je psychická a morální podpora, kterou dostane ve zpětné vazbě. Je velký rozdíl v práci pedagoga, který stojí „na druhé straně“ než rodiče a který se snaží prosadit si své požadavky a „přetahuje“ se s nimi o děti (např. aby daly přednost výletu před návštěvou babičky...), a pedagogem, který s rodiči spolupracuje, podporuje je, je s nimi tzv. na „jedné lodi“ a s nímž mají společný cíl – spokojenost dětí.²⁸

---

²⁵ Srov. PROCHÁZKOVÁ, H. *Spolupráce s rodiči*, s. 7.

²⁶ Srov. Tamtéž, s. 14.

²⁷ Srov. PÁVKOVÁ, J. et al. *Pedagogika volného času: Teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*, s. 53.

²⁸ Srov. PROCHÁZKOVÁ, H. *Spolupráce s rodiči*, s. 14 – 15.

Zásadním přínosem, kterého se pedagog může dočkat a který může otočit život zařízení vzhůru nohama, je mnohonásobně zvýšená prestiž, propagace a příliv členů. Spokojený rodič je totiž tou nejlepší reklamou. To, co nedokáže žádný leták, plakát, náborová akce, reklamní články, dokáže mnohdy jediný rodič. Jsou-li rodiče spokojeni s nabídkou zařízení, líbí se zde i jejich dětem a celá rodina zde navíc zažívá pěkné chvíle, jednoznačně o tom informují své okolí. Je potom jen otázkou času, kdy se na jejich činnost začnou hlásit děti jejich známých, příbuzných či sousedů. Jméno pedagoga a jeho činnosti se bude jednoduše šířit samo.²⁹

Mnoho rodičů má možnost pomoci zařízení konkrétní finanční částkou z vlastního rodinného rozpočtu, nebo ještě lépe poskytnutím daru ze své firmy. Hodí se i dobrý tip na sponzora. Samozřejmě že rodiny jsou mnohdy ve složité finanční situaci a účast na aktivitách zařízení je pro ně převážně další nákladnou položkou, natož aby ještě přispívaly na další nápady. Přesto je i toto možné. Pokud rodiče dobře poznají pedagoga a jeho cíle, vědí, do čeho investují – do svých dětí, jejich zálib, jejich zdravého a kvalitního pobytu například na letním táboře, do jejich zábavy a smysluplně stráveného volného času. Je důležité nepodceňovat finanční možnosti rodičů, je potřeba věřit si a nadchnout je pro stejný nápad. Tato finanční pomoc se nazývá pomocí přímou. Finanční pomoc nepřímá zahrnuje například přímou materiální pomoc, jako jsou dodávky potravin, různých materiálů, kancelářský potřeb, ale i cenné kontakty – při shánění levných surovin, slev, převodů opotřebovaných věcí, jako je nábytek, starší počítače atd. Možnosti této spolupráce jsou téměř neomezené a přínosy v podstatě nevyčísitelné. Příležitost pomoci se však najde i pro ty, kteří nemají finanční ani materiální možnosti. Pracovní sílu ochotných a nadšených rodičů lze s úspěchem využít například na stavbě či bourání tábora, generálním úklidu po malování, na opravy apod. Rodiče rádi pomohou pořadatelům na akcích třeba jako rozhodčí na stanovišti nebo využijí své auto k převozu potřebných věcí apod.³⁰

---

²⁹ Srov. Tamtéž.

³⁰ Srov. Tamtéž, s. 15 – 16.

Pokud se pedagog pustí do akcí pro rodiny a dětmi, dočká se i dalšího přínosu, což jsou spokojené děti. Samozřejmě ne všechny děti se rády zúčastní akce se svými rodiči. Ale pokud ano – a pokud jedou na akci, která je přímo pro celé rodiny určena a její program je na to zaměřen – jsou děti většinou velmi spokojené a nadšené. Umožní-li pedagog dětem, aby si zahrály svoje oblíbené hry s rodiči, získají tyto hry naprosto jiný, nevídaný rozměr.³¹

3.3 NEVÝHODY A KOMPLIKACE SPOLUPRÁCE

Je také potřeba zmínit nevýhody a komplikace práce. Zcela pochopitelné je časové zatížení. Na čas náročná je samozřejmě snaha o spolupráci pasivní, nemluvě potom o spolupráci aktivní, plánování a pořádání akcí a nejrůznějších aktivit. Doprovodným jevem, na který se pedagog musí připravit, je vedlejší efekt spřátelení se s rodiči. Někteří budou mít následně pocit, že teď mají v zařízení jisté výsadní postavení, a budou očekávat zvláštní zacházení. Budou si například myslet, že na akcích má mít čas vedoucí jen pro ně. Budou očekávat výjimky. Tento jev se však nevyskytuje u všech a je ho možné poměrně dobře zastavit. Je dobré rodiče znovu informovat o nastavených pravidlech.³²

3.4 KOMUNIKACE MEZI PEDAGOGEM A RODIČI

Pedagog volného času či vychovatel se dostává často do kontaktu s rodiči svěřených dětí. Tento vzájemný kontakt je pro účinnost výchovného působení významný. Informovanost o prostředí rodiny i výchovného zařízení, o stylu výchovy, o výchovných cílech i prostředcích je velmi důležitá. Vzájemná důvěra a vyrovnaný partnerský vztah mezi rodiči a pedagogem usnadňují výchovné působení. Pedagog se mnohdy dostává do situací, kde je diskuse s rodiči náročná, a může mít dojem nepochopení svých snah a výchovných záměrů. To je jeden z problémů práce pedagoga. Přesto je třeba konstatovat, že za kvalitu vztahu mezi rodiči a pedagogem je odpovědný především sám pedagog. Svým vzděláním je

---

³¹ Srov. Tamtéž, s. 16.

³² Srov. Tamtéž, s. 19.

připraven nejen na práci s dětmi, ale i na řešení náročných situací v mezilidských vztazích, kdy musí volit a použít účinné formy jednání i v konfliktech.

Ne vždy však dochází k takto vypjatým situacím. Mnoho rodičů dokáže ocenit práci pedagogů volného času, zajímá se o aktivity dětí ve volném čase. Pedagog tento zájem podporuje, pokouší se o participaci rodičů na činnostech dětí, využívá jejich kvalifikace. Společná činnost rodičů a dětí ve volném čase je tedy výchovně velmi cenná.³³

Pedagog by měl do svého rozvrhu zahrnout konzultační hodiny pro rodiče, kterých mohou dobrovolně využívat. Po domluvě může nabídnout aktivní účast rodinným příslušníkům na volnočasové aktivitě, a to buď na jednorázové akci, či na pravidelné zájmové činnosti. Možností interakcí je mnoho, ale v dnešní době nejsou bohužel moc využívány.

---

³³ Srov. HÁJEK, B. HOFBAUER, B. PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času: Současné trendy*, s. 122 – 123.

4 ZAŘÍZENÍ NABÍZEJÍCÍ INTERAKCI VE VOLNÉM ČASE

Klíčovou roli při výchově dětí hraje rodina jako primární sociální skupina se svými bohatými a intimními citovými vztahy. Na výchovné působení rodiny navazují a doplňují je předškolní zařízení a později škola jako jeden z nejvýznamnějších výchovných činitelů. Na výchově dětí a mládeže v době mimo vyučování se společně s rodinou podílejí instituce pro výchovu mimo vyučování a další subjekty.³⁴

Výchovná zařízení si nekladou za cíl odpoutávat děti od rodin, ale naopak se snaží o navázání neformálních a účinných forem spolupráce, včetně zapojování rodičů i jiných dospělých do činnosti dětí ve volném čase³⁵, neboť zásadní význam pro rozvoj osobnosti dítěte mají právě mezilidské vztahy – vztahy mezi dítětem a lidmi jeho okolí. Tito lidé ho neustále ubezpečují, že je milováno, že jim na něm záleží a že se na ně může spolehnout; vývojově dítě aktivizují; dávají mu prožívat sounáležitost, v níž se cítí být doma; zadávají mu úkoly, jejichž zvládnutím nabývá dítě sebevědomí.³⁶

Cílem by tedy měla být spolupráce a aktivní zapojení rodiny do volnočasových aktivit, rozvíjení kladných mezilidských vztahů. Ne vždy je však tato interakce možná a lehce proveditelná. Jak uvádí **J. Pávková**: „*Struktura sociálních vztahů ve výchovném procesu je velmi složitá. Kromě vztahů mezi pedagogem a vychovávanými jedinci hrají významnou roli vztahy mezi dětmi, mladými lidmi či dospělými, kteří jsou účastníky volnočasových aktivit. Kvalita těchto vztahů závisí na mnoha okolnostech, osobnost pedagoga volného času je mezi nimi obzvláště významná. Vede své svěřence ke spolupráci, vzájemnému pochopení, toleranci, k respektování stanovených, přiměřených a pochopitelných pravidel. V žádném případě netrpí ubližování, křivdy, výsměch, nebo dokonce šikanu.*“³⁷

---

³⁴ Srov. PÁVKOVÁ, J. HÁJEK, B. HOFBAUER, B. et. al. *Pedagogika volného času: Teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*, s. 33.

³⁵ Srov. Tamtéž.

³⁶ Srov. HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí*, s. 127.

³⁷ HÁJEK, B. HOFBAUER, B. PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času: Současné trendy*, s. 122.

Na tomto místě bude uvedeno několik příkladů zařízení, která se nějakým způsobem snaží o interakci s rodiči. Vycházím přitom z internetových stránek jednotlivých zařízení. Zařízení jsem vybírala podle jejich nabídek, jejich koncepcí a cílů. Důležité pro výběr bylo, aby zařízení provozovalo nějakou volnočasovou činnost pro rodiče s dětmi, nebo celé rodiny, nebo jiným způsobem spolupracovalo s rodiči.

4.1 KOMUNITNÍ ŠKOLA A INTERAKCE S RODIČI

Komunita je přirozené lokální společenství obyvatel v místě školy. Vztah školy a komunity hraje významnou roli při utváření klimatu školy.³⁸ Komunitní škola nabízí kromě tradičního vzdělávání i mimoškolní aktivity, které jsou určeny nejen pro žáky, ale i těm, kdo už školu opustili, jejich rodičům i dalším obyvatelům obce.³⁹

4.1.1 KOMUNITNÍ ŠKOLA PAVLOVSKÁ, BRNO

Touto problematikou se zabývala případová studie jedné z brněnských základních škol. Z jedné strany zkoumala způsob komunikace školy s rodinami svých žáků a zapojovala je do dění ve škole. Aktivity byly přitom nabízeny rodičům, i širší veřejnosti. Z druhé strany se zabývala tím, jak se v tomto konkrétním případě vyvíjela spolupráce mezi rodinami žáků. Výzkumné šetření na škole probíhalo v dubnu a květnu 2003.

Zkoumaná Základní škola Pavlovská je poměrně velká sídlištní škola. Jedná se o školu, která sama sebe označuje jako „komunitní“. Součástí vize školy je zdůrazňování komunitního rozměru školy. Škola se proto snaží ve zvýšené míře komunikovat a spolupracovat s rodiči žáků.⁴⁰

4.1.2 AKTIVITY PRO RODIČE

Škola vytváří velké množství příležitostí, při nichž se mohou setkávat žáci, jejich rodiče i širší veřejnost. Tento balík aktivit je poměrně impozantní jak co do

---

³⁸ PRŮCHA, J. WALTEROVÁ, E. MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*, s. 102.

³⁹ Srov. ŠTEFFLOVÁ, J. *Heslo budoucnosti: Komunitní škola*. In Učitelské noviny [online].

⁴⁰ Srov. ŠEĎOVÁ, K. et. al. *Škola a /versus/ rodina*, s. 122.

množství lidí, tak co do množství realizovaných příležitostí. Většina z nich je pravidelných a každý rok se opakuje.

V září se koná pasování prvňáčků (za přítomnosti rodičů) a společný výlet dětí z prvních tříd a jejich rodin. V říjnu se koná společná akce školy a Centra volného času Ulita „Léto a dým“ – zakončení léta s lampionovým průvodem, ohňovou show a divadelním představením. Průvod je přístupný pro veřejnost. Spektrum účastníků je široké, zahrnuje předškolní děti s rodiči a starší mládež.

Na přelomu podzimu se dále koná předvánoční jazzový koncert ve vestibulu školy, taktéž přístupný pro veřejnost.

Řada akcí se váže k Vánocům: „Mikuláš ve škole“; „Vánoční radovánky“ – pásmo s hudbou a tancem a scénkami apod. V neposlední řadě jsou to tzv. „Vánoční dílničky“, kde si děti společně s rodiči mohou vyzkoušet tradiční vánoční rukodělné činnosti.

V březnu se koná společný týdenní lyžařský výjezd pro děti a jejich rodiče. Dále v tomto měsíci pořádá škola „Divadelní týden“. Žáci školy každý rok připraví několik představení, která potom po celý týden hrají pro spolužáky, děti z dalších škol a ve večerních hodinách pro rodiče a veřejnost.

Nabitý je i měsíc duben, kdy probíhá recitační a pěvecká soutěž a „Velikonoční dílničky“, které jsou obdobou dílniček vánočních, „Den Země“ a „Pálení čarodějnic“ – soutěže a zpívání u ohně v čarodějnických převlecích (roku 2003 se akce zúčastnilo asi 170 dětí a 1000 rodičů).

V červnu se dění ve škole uzavře „Manéží“ – jedná se opět o pásmo tance a dramatických skečů.⁴¹

4.1.3 SPOLUPRÁCE S RODIČI OČIMA ŘEDITELE ŠKOLY

Ředitel školy, který je velkou hnací silou otevírání školy směrem k rodičům, uvádí jako jeden z důležitých motivů spolupráce výchovnou práci školy, kterou není možné efektivně vykonávat bez spolupráce s rodiči. Uvádí konkrétní příklad: „Uvědomil jsem si, že škola nemůže absentovat na výchovu, že škola není pouze o vzdělávání. Tím že se setkáváme s rodiči a poznáváme jejich problémy, vzniká

---

⁴¹ Srov. Tamtéž, s. 124 – 125.

*vztah důvěry. Například školního výletu dětí z prvních tříd se mohou zúčastnit i jejich rodiče. Zde si může pedagog a rodič neformálně popovídat. Přínos tento proces má pro obě strany, pedagog získá informace o rodině a dítěti a díky své profesionalitě toho může využít k individuální práci a postojí k dítěti. Zároveň mají rodiče příležitost poznat pedagoga svých dětí. Mohou se aktivně zapojit do aktivit pořádaných v rámci tohoto výletu, pedagog a rodič zde nejsou v roli učitele a rodiče, stávají se partnery.*⁴²

4.1.4 SPOLUPRÁCE S RODIČI OČIMA PEDAGOGŮ

Jako přínosy spolupráce s rodinou učitelé uvádějí společné řešení problémů. Často také zmiňují, že je velmi důležitá jednota výchovného působení v rodině a ve škole. Další velkou příležitostí, kterou v této oblasti nacházejí, je budování dobrých, otevřených a přátelských vztahů mezi učiteli a rodiči. Dále uvádějí výměnu informací v obou směrech. Učitel získá informace o rodině, rodič získá představu o prostředí, v němž jeho dítě tráví den, o práci učitelů, o cílech školy. Jako výhoda je uváděna pomoc rodičů při akcích školy, případně jejich sponzorování školy.⁴³

4.1.5 ŠKOLA OČIMA RODIČŮ

Drtivá většina rodičů je se školou spokojená. Jako pozitiva školy nejčastěji uvádějí množství mimoškolních aktivit pro děti, případně i pro rodiče. Pozitivní hodnocení připadá především na ty oblasti, které škola sama vidí jako prioritní, což jsou aktivity pro rodiče a veřejnost, nový přístup k dětem, komunikace s učiteli a vedením. S aktivitou, kterou škola vyvíjí vůči rodinám žáků, jsou rodiče ve zcela převažující většině spokojeni. Vlastní aktivitu ve vztahu ke škole hodnotí rodiče poněkud opatrněji. Je evidentní, že hlavní podíl na celkově dobré spolupráci přičítají rodiče spíše lidem ve škole než sami sobě.⁴⁴

Veškeré nadstandardní dění ve škole je tedy nutno přičítat entuziasmu lidí v ní. Škola musí jednak sama shánět finance na své aktivity a dále musí v podstatě

---

⁴² Srov. Tamtéž, s. 127.

⁴³ Srov. Tamtéž, s. 129.

⁴⁴ Srov. Tamtéž, s. 136.

autorsky vytvářet svoji koncepci. Rodiče dění ve škole oceňují a ve stále větší míře na něm participují, zatím však spíše v poloze příjemců než v poloze aktivních tvůrců. Do budoucna bude proto zřejmě třeba ještě mnoho vyjednávání a vysvětlování pozice zúčastněných aktérů, než se podaří dosáhnout skutečné spolupráce v pravém slova smyslu.⁴⁵

Nedílnou součástí komunitních škol je pestrá nabídka celoživotního vzdělávání pro lidi z blízkého okolí. Hnutí komunitního vzdělávání realizuje princip celoživotního učení tak, že vytváří – zpravidla při školách – komunitní centra, kde je široká nabídka vzdělávacích, společenských, kulturních a sportovních programů pro volný čas určených nejrozličnějším věkovým skupinám dětí i dospělých, kteří v blízkosti centra žijí a pracují. Činnost centra řídí komunitní rada složená z rodičů žáků, místních obyvatel a zástupců samosprávy, která vyhodnocuje potřeby obce a podle nich navrhuje program.⁴⁶

4.2 ZÁKLADNÍ ŠKOLA A INTERAKCE S RODIČI

Je zřejmé, že většina učitelů pokládá rodiče svých žáků za nejdůležitější osoby z hlediska budoucnosti života jim svěřených dětí. Jelikož se sami s dětmi potkávají až v určitém věku, zpravidla vítají od rodičů informace o jejich dětech. Postupem času mohou sami ze svého hlediska tyto zkušenosti rozšířit a sdělovat informace o dítěti naopak rodičům. K tomu, aby mohlo dojít ke sdílení a obohacování takových informací a zkušeností, je třeba poskytnout oběma stranám příležitost ke společné výchovné činnosti. Očekává se, že prvním iniciátorem organizování takových aktivit bude škola.⁴⁷

Příležitostí k budování výchovného partnerství jsou především takové aktivity, které umožňují rodičům nahlédnout a zapojit se do školního života, popř. tento život spoluutvářet. V první řadě jde o aktivity, které by se daly označit jako prezentační. Děti při nich předvádějí, co se společně s učiteli naučily, nebo čeho jsou schopny dosáhnout. Tyto akce mívají v sobě zpravidla prvek zábavy nebo soutěže (koncerty, divadelní představení, výstavy, jarmarky, společná

---

⁴⁵ Srov. Tamtéž, s. 139.

⁴⁶ Srov. KALHOUS, Z. OBST, O. et al. *Školní didaktika*, s. 174.

⁴⁷ Srov. TRNKOVÁ, K. *Škola a /versus/ rodiče*, s. 54.

shromáždění při tradičních příležitostech, sportovní turnaje atd.). Rodiče jsou na tyto akce zváni jako hosté a účastní se jich většinou rádi, neboť mají příležitost vidět, v čem jejich dítě vyniká, v čem se mu daří. Při těchto příležitostech mohou být rodiče požádáni o drobnou výpomoc pro školu například jako pořadatelé, zajišťovatelé občerstvení či drobní dárci. Tato pomoc bývá ze strany školy vítána, neboť učitelé mají obvykle i tak mnoho další práce. Spolupráce mezi oběma stranami může být však poměrně snadná, neboť se obvykle týká organizačních záležitostí.⁴⁸

Druhou skupinou akcí jsou akce společenské, ať již za přítomnosti dětí (táboráky, drakiády, výlety), nebo bez nich (školní plesy). Při nich již zpravidla bezprostředně nejde o prezentaci dětí, ale o příležitost strávit spolu příjemně nějaký čas a mít šanci se lépe seznámit. Možnost rodičů se zapojit do těchto akcí je podobná jako v prvním případě. Dokonce je možné i to, že skupina rodičů sama takovou akci pro školu a „její rodiče“ zorganizuje.⁴⁹

Výše uvedené spektrum akcí vyžaduje různou míru přípravy ze strany učitelů a různou míru zapojení ze strany rodičů. Školy mezi nimi volí nejen podle svých priorit, ale i podle zdrojů (časových, finančních, lidských), které mají k dispozici.⁵⁰

Role rodičů se začíná měnit ve chvíli, kdy při výše zmíněných akcích hrají sami aktivní úlohu (připraví pro děti na výletě cestu za pokladem, jsou odbornými průvodci při exkurzi apod.). V takovém případě je potřeba, aby nastala skutečně aktivní spolupráce založená na domluvě s učitelem o obsahu, rozsahu, rozdělení rolí a dalších aspektech takových činností. Jakkoliv jsou tyto aktivity náročnější na vzájemnou součinnost rodičů a učitelů, bývají zpravidla nekonfliktní, neboť učitelům usnadňují práci a významně nezasahují do jejich vlastní kompetence.⁵¹

---

⁴⁸ Srov. Tamtéž, s. 54 – 55.

⁴⁹ Srov. Tamtéž.

⁵⁰ Srov. Tamtéž.

⁵¹ Srov. Tamtéž, s. 57.

4.2.1 ZÁKLADNÍ ŠKOLA VÁCLAVA VAŇKA, BEZNO

Tato základní škola ve své koncepci popisuje spolupráci s rodiči jako velmi důležitou. Nápravu vztahů mezi školou a rodinou považují za jeden z nejdůležitějších úkolů pro dobře fungující školu. Škola chce založit spolupráci na vzájemné důvěře a na neformální spolupráci vedení, učitele a rodiče, jejímž hlavním cílem je dítě. Rodiče se mohou zapojit do různých činností, ve kterých mohou aktivně působit. Mohou pomoci s udržováním tradice a kultury školy (pravidelné akademie, plesy atd.), podílet se na společenských akcích, aktivně se zapojit při vytváření mimoškolních aktivit žáků (např. vedení zájmového kroužku). Pro zlepšení vztahů mezi školou a rodiči zvolila škola formu dotazníků, kde mohou rodiče vyjádřit své připomínky a přání. Škola jich chce využít při vytváření lepších vztahů, vzájemné důvěry a spolupráce.⁵²

4.3 INTERAKCE PEDAGOGA A RODIČŮ VE ŠKOLNÍ DRUŽINĚ

Spolupráci vychovatelů ve školní družině s rodiči a dalšími rodinnými příslušníky je nutno považovat za velmi důležitou. Vychovatelé a rodiče jsou partnery při výchově dětí. Partnerský vztah předpokládá dobrou vzájemnou informovanost, komunikaci, respektování a důvěru, že obě strany usilují o to, co je v zájmu dítěte. Je běžné, že v různých prostředích se dítě chová odlišně. Jinak se projevuje doma, jinak ve vyučování nebo při ovlivňovaných volnočasových aktivitách. Proto jsou vzájemné informace velmi cenné, je nutno brát je v úvahu a průběžně tak doplňovat a korigovat obraz o dítěti.⁵³

Úroveň vztahu mezi vychovatelem školní družiny a rodiči závisí na způsobech jednání a postojích obou zúčastněných stran. Odpovědnost za kvalitu vztahu připadá vychovatelům. Jak již bylo řečeno, jsou pro své povolání odborně připraveni, mají vědomosti a dovednosti z oblasti pedagogiky a psychologie, včetně dovednosti z oblasti komunikace mezi lidmi. Vychovatelé jako profesionálové v oblasti výchovy mimo vyučování musí umět informovat rodiče

---

⁵² Srov. *Koncepce základní školy Bezno*. [online].

⁵³ Srov. Tamtéž.

o svých výchovných záměrech, přesvědčit je o správnosti svých postojů. Zároveň jsou však ochotni přijmout informace od rodičů, zvažovat je a eventuálně korigovat své výchovné postupy.⁵⁴

Formy spolupráce mezi vychovateli a rodiči jsou rozmanité. Jenou z nich jsou individuální rozhovory, které se mohou uskutečňovat ve stanovených konzultačních hodinách, v rámci třídních schůzek, při předávání a vyzvedávání dětí nebo v čase po osobní dohodě. Zaměřují se na informace o zvláštích dítěte. Dále jimi mohou být třídní schůzky. Informace rodičů na třídních schůzkách se často týkají organizačních záležitostí školní družiny. Kromě toho je velmi důležité, aby rodiče dostali výstižnou, srozumitelnou a odborně podloženou informaci o výchovné funkci školní družiny. Průzkumy konané v této oblasti dokazují, že informovanost rodičů je velmi malá a že školní družinu většina rodičů chápe jako zařízení pro hlídání dětí. Zásvěcené a vhodně podané informace o možnostech a efektu pedagogického ovlivňování volného času ve školní družině jsou tedy nanejvýš žádoucí. Pro skutečně partnerskou spolupráci vychovatelů a rodičů jsou žádoucí i její méně tradiční formy. Jejich cílem je navázat neformální, přátelské vztahy, poznat se navzájem při společných činnostech, získat vzájemnou důvěru, rozšířit možnosti spolupráce. K těmto netradičním formám spolupráce patří například dny otevřených dveří, umožnění přítomnosti rodičů ve školní družině v libovolné době, účast rodičů na výchovných činnostech, možnost, aby rodiče ovlivňovali program školní družiny, podíl rodičů na vedení vybraných činností s využitím jejich kvalifikace nebo zájmové orientace, společné činnosti rodičů a dětí (tělovýchovné aktivity, výuka cizích jazyků, hra na hudební nástroje apod.) nebo různá společenská setkání (večírky, plesy, výlety, táboráky, karneval, besídky, akademie, zájezdy či sportovní soutěže). Větší otevřenost školní družiny rodičům může výrazně přispívat k lepšímu vzájemnému pochopení. Zájem rodičů je vždy nutno přivítat a podpořit. Využití odbornosti a zájmů rodičů může obohatit dětské aktivity. Vhodné je využít všech možností ke vzájemnému sblížení rodičů, pedagogů a dětí.⁵⁵

---

⁵⁴ Srov. Tamtéž.

⁵⁵ Srov. HÁJEK, B. *Spolupráce vychovatelek školní družiny s učiteli a rodiči*. [online].

4.3.1 ŠKOLNÍ DRUŽINA PŘI 15. ZÁKLADNÍ ŠKOLE PLZEŇ

Školní družina při 15. základní škole v Plzni má ve svém vzdělávacím programu vytyčen jako jeden z hlavních cílů prohloubení spolupráce s rodiči. Tato interakce se neustále vyvíjí. Rodiče mohou tuto školní družinu navštívit kdykoli po vzájemné dohodě s vychovatelkami, v době konzultačních hodin nebo třídních schůzek. Pravidelně se účastní besídek, které pro ně připravují žáci jednotlivých oddělení.⁵⁶

4.3.2 ŠKOLNÍ DRUŽINA PŘI ZÁKLADNÍ ŠKOLE PORUBSKÁ, OSTRAVA

Školní družina při základní škole Porubská 832 je vedena a pojmána jako otevřený systém spolupráce vychovatelek s rodiči. V této školní družině zavedli před několika lety otevřený systém, který umožňuje rodičům nahlédnout do zákulisí, tzn. přijít si s dětmi pohrát, navštívit zájmový kroužek, který dítě navštěvuje, pohovořit si s paní vychovatelkou nebo si vyměnit postřehy jak pedagogické, tak rodičovské. Jejich krédem je velice úzká spolupráce s rodinnými příslušníky dětí navštěvujících jejich zařízení.⁵⁷

4.3.3 ŠKOLNÍ DRUŽINA PŘI ZÁKLADNÍ ŠKOLE TYRŠOVA, NOVÝ JIČÍN

Tato školní družina uplatňuje také otevřený systém spolupráce vychovatelek s rodiči. Zákonný zástupce má možnost denní konzultace s vychovatelkou v určené době. Toto zařízení chystá nově schůzky s rodiči, a to v měsíci říjnu a lednu, kde budou zákonní zástupci informováni o veškerém dění ve školní družině. Další novinkou má být tzv. „Družíňák“ – sešit, který obdrží každé dítě a ve kterém budou rodičům podávány potřebné informace písemnou formou. Dále je v programu nabídka účasti na akcích školní družiny, např. malování na panely, loučení s létem, maškarní rej, výlety, soutěže apod.⁵⁸

---

⁵⁶ Srov. *Vzdělávací program školní družiny*. [online].

⁵⁷ Srov. *Základní škola Porubská 832 – Školní družina*. [online].

⁵⁸ Srov. *Základní škola Nový Jičín – Školní družina*. [online].

4.4 INTERAKCE PEDAGOGA A RODIČŮ V DALŠÍCH VOLNOČASOVÝCH ZAŘÍZENÍCH

V dnešní době vznikly různé typy prostor a zařízení strukturovaných podle několika vzájemně se doplňujících hledisek. Mezi základní rysy jejich vývoje patří: rozšiřování funkcí, obsahová specializace a současně vytváření komplexů s novými možnostmi realizace volného času dětí a mládeže (někdy společně s dospělými). Tradiční aktivity zařízení můžeme členit na příležitostné, pravidelné (kroužky, kluby, umělecké soubory, sportovní družstva, kurzy), prázdninové (letní a zimní tábory) a organizování soutěží.⁵⁹

Mezi tato zařízení patří střediska pro volný čas dětí a mládeže. Jsou to domy dětí a mládeže a stanice zájmových činností. Domy dětí a mládeže jsou zřizovány jako jedna z možných forem středisek pro volný čas dětí a mládeže. Jejich posláním je naplňovat rekreační a výchovně-vzdělávací funkci širokou zájmovou působností. Jinou formou jsou stanice zájmových činností, které jsou specializované jen na konkrétní zájmové oblasti.⁶⁰

Jejich služby mohou – stejně jako ostatní zařízení zájmového vzdělávání – jako účastníci využívat děti, žáci, studenti, pedagogové, rodiče s dětmi, příp. další zájemci.⁶¹

4.4.1 CENTRUM PRO RODINU HODONÍN

Centrum pro rodinu v Hodoníně je nezisková organizace, jejímž posláním je podporovat a hájit tradiční hodnoty manželství a jejímž cílem je podporovat zdravé fungování rodin, zpestřovat život rodin organizováním kvalitních programů pro volný čas a nabízet prostor pro vzájemné setkávání.⁶²

Ve svém programu nabízí různé aktivity, které mohou navštěvovat rodiče s dětmi. Jedním z projektů je Rodinné centrum, které nabízí volnočasové a vzdělávací programy pro rodiny a její jednotlivé členy. Jeho cílem je nejen

---

⁵⁹ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*, s. 89.

⁶⁰ Srov. PÁVKOVÁ, J. HÁJEK, B. HOFBAUER, B. *Pedagogika volného času: Teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*, s. 121.

⁶¹ Srov. HÁJEK, B. HOFBAUER, B. PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času: Současné trendy*, s. 152.

⁶² Srov. *Centrum pro rodinu Hodonín*. [online].

umožnit všem skupinám kvalitně trávit svůj volný čas, získávat informace z oblasti výchovy, péče o zdraví, ale také mít možnost se scházet, sdílet zážitky či navazovat přátelství. Centrum nabízí k dispozici klubovnu, hernu pro malé děti, tělocvičnu, dílnu a velké venkovní hřiště. Nabízené organizované aktivity jsou určeny primárně pro rodiny s malými dětmi. Tyto aktivity mají převážně výtvarný, hudební a sportovní charakter. V nabídce jsou i jednorázové akce, např. masopustní rej.⁶³

4.4.2 DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE JUNIOR, BRNO

Dům dětí a mládeže Junior v Brně je volnočasové centrum, které provozuje zájmové kroužky a kurzy, pořádá akce, soutěže, zimní a příměstské tábory. Má několik pracovišť, z toho každé je zaměřeno na jinou zájmovou činnost.⁶⁴

Centrum motivuje a podporuje děti, mládež a dospělé k smysluplnému využívání volného času rozmanitou nabídkou aktivit a činností zaměřených na stále měnící se potřeby a přání účastníků zájmového vzdělávání.⁶⁵

Hlavním pracovištěm je Junior – DDM Dornych 2 v Brně, který nabízí širokou škálu činností zejména pro děti a mládež, ale i dospělé. Toto centrum má ve své nabídce kroužků cvičení pro rodiče s dětmi do 4 let. Obsahem této činnosti je společná pohybová činnost pro rodiče s dětmi. Cílem je rozvíjet formou pohybových a tanečních her základní pohybové dovednosti a schopnosti dětí s využitím pomoci rodičů.⁶⁶

Nedílnou součástí je organizace táborové činnosti. Rodiče s dětmi mají možnost přihlásit se na zimní tábor v Orlických horách, kde mohou absolvovat výuku lyžování. V nabídce je i mnoho letních táborů, jedním z nich je i letní táborový pobyt v Chorvatsku pro rodiče s dětmi, kde budou rodiny trávit svůj volný čas u moře a kde se mohou zapojit do programu, který jim zde pedagogičtí

---

⁶³ Srov. *Centrum pro rodinu Hodonín – Centrum rodinám*. [online].

⁶⁴ Srov. *Dům dětí a mládeže Junior*. [online].

⁶⁵ Srov. *Školní vzdělávací program Domu dětí a mládeže Junior*. [online].

⁶⁶ Srov. *Cvičení pro rodiče s dětmi v Domě dětí a mládeže Junior*. [online].

pracovníci nabídnou. V programu například nalezneme aerobik pro celou rodinu, rukodělné činnosti, výlety nebo celotáborové hry.⁶⁷

DDM Junior má několik odloučených pracovišť. Jedním z nich je odloučené pracoviště Paleta sídlící v městské části Brno Židenice. Toto centrum nabízí nejrůznější volnočasové aktivity pro lidi od nejtělejšího věku až po seniory. Najdete zde zájmové kroužky, kurzy a kluby, které jsou určeny dětem již od 3 let, předškolákům, školákům, mládeži i dospělým. Pro matky jsou připraveny aktivity, které souvisí zejména s „Klubem maminek“ nebo „Cvičení rodičů s dětmi od 1 roku“. Rodiče s dětmi mohou navštěvovat také tvořivé dílny či nejrůznější sportovní a taneční aktivity.⁶⁸

4.4.3 STŘEDISKO VOLNÉHO ČASU IVANČICE

Středisko volného času v Ivančicích je školské zařízení, které poskytuje zájmové vzdělávání. Svou činností naplňuje nejen zájmy dětí a mládeže, ale také dospělých. Posláním střediska je motivovat, podporovat a vést děti, mládež a dospělé k rozvoji osobnosti či ke klíčovým kompetencím širokou nabídkou aktivit v bezpečném prostředí s profesionálním týmem. Cílem střediska je pestrá a kvalitní nabídka činností a zapojení do alternativních způsobů smysluplného využívání volného času. Středisko nabízí aktivní využití volného času od mateřského a rodinného centra přes otevřený klub mládeže až po dospělé či seniory. Zaměřuje se na pravidelnou činnost v zájmových útvarech, příležitostnou, prázdninovou, pobytovou a spontánní činnost.⁶⁹

Činnosti pro rodiče s dětmi jsou převážně zaměřeny na práci s předškolním věkem. Aktivity v rámci této skupiny jsou například klub „Klubíčko“. Tento zájmový kroužek slouží všem aktivním rodičům, kteří chtějí strávit příjemné chvíle se svými dětmi. Společně se zde věnují různým výtvarným aktivitám, zpěvu a cvičení. Dalším kroužkem je cvičení pro rodiče s dětmi. V této zájmové činnosti se děti za aktivní spolupráce rodičů učí zdolávat překážky, hrají jednoduché tělovýchovné hříčky, hudebně pohybové hry, učí se zvládat strach

---

⁶⁷ Srov. *Dům dětí a mládeže Junior – Tábory*. [online].

⁶⁸ Srov. *Dům dětí a mládeže Junior*. [online].

⁶⁹ Srov. *Středisko volného času Ivančice*. [online].

z nezvyklých poloh a zároveň se učí jednoduchým pravidlům, kdy se mají přizpůsobit kolektivu. Během roku jsou pro rodiče s dětmi přichystány nejrůznější akce (maškarní rej, diskotéky...), letní pobyty zaměřené na pohyb, tvořivou dílnu, cykloturistiku, společné hry a soutěže.⁷⁰

4.5 MATEŘSKÁ ŠKOLA A INTERAKCE S RODIČI

„Mateřská škola je předškolní zařízení navazující na výchovu dětí v rodině a v součinnosti s ní zajišťují všestrannou péči dětem zpravidla ve věku od tří do šesti let. Není součástí povinné školní docházky.“⁷¹

„Mateřská škola uznává dominantní roli v rozvoji dítěte, a proto se spoluprací s rodinou maximálně otevírá nejen pro organizačně-provozní kontakty, ale usiluje o skutečné partnerství a případnou spoluúcast rodičů ve vzdělávacím programu.“⁷²

Mnohé mateřské školy pořádají příležitostné, ale i pravidelné volnočasové činnosti organizované pro rodiče s dětmi. V některých školách je rodičům nabídnut vstup do tříd, za účelem pozorování nebo zapojení se do činnosti. Tyto aktivity mají pomoci při hledání společné cesty k otázkám výchovy.

4.5.1 MATEŘSKÁ ŠKOLA PLASY, PLZEŇ

V posledních letech je snahou této mateřské školy získávání rodičů dětí ke spolupráci a k vytváření vzájemného porozumění a důvěry při společné výchově jejich dětí. V průběhu školního roku v jednotlivých ročních obdobích připravuje škola různé společenské akce, do kterých se rodiče s dětmi mohou zapojovat, soutěžit či pozorovat a hovořit v menších třídních kolektivech o problematice výchovy svých dětí. Pedagogičtí pracovníci při těchto příležitostech informují rodiče o výsledcích jejich dětí a konzultují s nimi případné výchovné problémy.⁷³

V programu mateřské školy je zahrnuto několik příležitostných akcí připravovaných pro rodiče s dětmi. Na podzim připravila škola ochránářskou činnost pro rodiče s dětmi, sběr kaštanů a žaludů – soutěž o nejlepšího sběrače.

---

⁷⁰ Srov. *Brožura k 25. výročí organizace*. [online].

⁷¹ PRŮCHA, J. WALTEROVÁ, E. MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*, s. 113.

⁷² KOLLÁRIKOVÁ, Z. PUPALA, B. *Předškolní a primární pedagogika*, s. 133.

⁷³ Srov. *Mateřská škola Plasy – Podmínky pro spolupráci s rodiči*. [online].

Dále společné posezení rodičů a dětí při výtvarné činnosti. V zimě se pak koná mikulášská veselice, kdy probíhá výroba masek čertů ve spolupráci s rodiči. Do tohoto období spadá i zimní společná vycházka, ale také masopustní rej, kdy si děti za pomoci rodičů vyrábějí masky, a pak se zúčastní soutěže. Jaro je spojeno s otvíráním školní zahrady, kdy probíhá úklid areálu, který je zakončen opékáním uzenin u táboráku. V tomto období je naplánovaná další procházka, která je spojena s úklidem vytyčené trasy a pozastavením se nad tím, co do přírody patří a naopak. V letním období je činnost zaměřena převážně na výlety, při kterých se dbá na ekologickou výchovu a ochranu životního prostředí.⁷⁴

4.5.2 MATEŘSKÁ ŠKOLA LUŽE

Mottem této mateřské školy je: „Pro dobré výsledky programu je nezbytné zapojení rodičů.“ S rodiči vedou pedagogové průběžný dialog o dítěti, umožňují jim přístup ke svému dítěti do třídy a nabízí možnost účastnit se jeho činnosti. Pro rodiče jsou pořádány společná setkávání ve třídách i na zahradě, besídky, tvořivé dílny, dny otevřených dveří, besedy, společný úklid zahrady apod. Za účasti rodičů probíhá již deset let rodinná soutěž se „Sluníčkem“, ve které vznikla spousta výrobků, a dokonce i jedna kniha s příběhy a básněmi od rodičů – *Sluníčková knížka*. Rodiče za účelem lepší adaptace jejich dětí mohou společně s nimi navštěvovat program školy tak dlouho, jak uznají za vhodné. Osvědčilo se začínat s adaptací dítěte v teplých měsících, kdy jsou všechny děti na zahradě a mohou si tak společně hrát, zatímco maminky sedí na lavičce a společně s pedagogem plánují nejlepší postup přivykání.⁷⁵

---

⁷⁴ Srov. *Mateřská škola Plasy – Plán kulturních, společenských a poznávacích akcí*. [online].

⁷⁵ Srov. *Mateřská škola Luže – Spolupráce s rodiči*. [online].

5 ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem se zabývala interakcí pedagoga a rodinných příslušníků v rámci volnočasových aktivit. Práci jsem rozdělila na část teoretickou a část analytickou. V teoretické části jsem vymezila několik pojmů souvisejících s tématem. Dále jsem se zabývala rodinou jako primární skupinou, jejím postavením a vlivem na volný čas dětí. Také jsem stručně vymezila spolupráci pedagoga a rodičů v rámci volnočasových aktivit, její výhody a také nevýhody.

Cílem bakalářské práce bylo zmapovat nabídky institucí, zabývajících se využitím interakce rodičů a pedagogů. Čerpala jsem z internetových stránek jednotlivých zařízení. Vyhledávala jsem různá zařízení, která měla ve své nabídce či koncepci možnost zapojení rodičů do volnočasových aktivit jejich dětí. Vybrala jsem zařízení typu: základní a komunitní školy, školní družiny, volnočasová zařízení a mateřské školy. Nabídky těchto zařízení jsou různorodé. Některá zařízení spolupracují s rodiči v rámci jednorázových neboli příležitostných aktivit. V rámci těchto aktivit využívají pedagogové spolupráce rodičů při jejich organizaci. Organizace zájmové činnosti je velice náročná, proto je pro pedagoga přínosem, když se do organizace zapojí i rodiče. Takový rodič by měl projevit zájem o danou činnost, dbát rad pedagoga a být mu oporou. Pro pedagoga má tato spolupráce také velký přínos. Při spolupráci se s rodiči sblíží a díky tomu získává informace o rodině, kterých může využít při práci s dítětem. Jiná zařízení umožňují rodičům účast na pravidelné zájmové činnosti. Provozují např. kroužky pro rodiče s dětmi. Tyto kroužky jsou určeny v převážné většině pro rodiče s dětmi předškolního věku. Jedná se především o výtvarné a sportovní činnosti. Některá zařízení spolupracují s rodiči jen na informační linii, tzn., že mají vymezené konzultační hodiny, ve kterých se mohou rodiče přijít zeptat na své děti. I tuto formu spolupráce považuji za důležitou. Rodič získává nejen potřebné informace, ale může také využít i odborných rad pedagoga.

Záměrně jsem se neorientovala jen na volnočasová zařízení, a zahrнула jsem do výběru i školy, a to školy mateřské, základní a komunitní. Jsou to totiž právě tato zařízení, která mají kromě rodiny na volný čas dětí značný vliv. Myslím si, že je

důležité do volnočasových aktivit organizovaných školou zapojit i rodiče. Nejen že si rodiče užijí volné chvíle se svým dítětem, ale poznají také prostředí a klima, ve kterém jejich děti tráví čas.

Pro většinu lidí je v dnešní době nedílnou součástí života připojení k internetu. Velké množství zařízení provozující volnočasovou činnost mají své internetové stránky, kde se mohou rodiče informovat o činnosti, programu, cílech zařízení. Rodiče zde mohou i vyjádřit své názory, spokojenost či nespokojenost. Této možnosti mohou využít na diskusních fórech, které jsou součástí internetových stránek zařízení. Bohužel tato fóra nejsou mnoho využívána.

Dle mého mínění by se interakce mezi pedagogem a rodiči měla dále rozvíjet a stát se nezbytnou součástí každého zařízení, které provozuje volnočasové aktivity. Ne vždy je však tato spolupráce lehká. Vždy záleží na přístupu pedagoga a hlavně rodičů.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Monografie:

- 1) ČAČKA, O. *Nástin psychologie II. pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2002. ISBN 80-7315-016-6.
- 2) ČÍŽKOVÁ, J. *Přehled sociální psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. ISBN 80-244-0150-9.
- 3) HÁJEK, B. HOFBAUER, B. PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času: Současné trendy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.
- 4) HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-888-0.
- 5) HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- 6) KALHOUS, Z. OBST, O. et al. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.
- 7) KOLLÁRIKOVÁ, Z. PUPALA, B. (eds.). *Předškolní a primární pedagogika = Předškolní a elementární pedagogika*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7.
- 8) KRATOCHVÍLOVÁ, E. *Pedagogika volného času: Výchova v čase mimo vyučování v pedagogické teorii a praxi*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2004. ISBN 80-223-1930-9.
- 9) PÁVKOVÁ, J. et al. *Pedagogika volného času: Teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.
- 10) PROCHÁZKOVÁ, H. *Spolupráce s rodiči*. Brno: Mravenec, 2009. ISBN 978-80-86994-84-0.
- 11) PRŮCHA, J. WALTEROVÁ, E. MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.
- 12) RABUŠICOVÁ, M. ŠEĐOVÁ, K. et al. *Škola a /versus/ rodina*. Brno: Masarykova Univerzita, 2004. ISBN 80-210-3598-6.

- 13) ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6.
- 14) STŘELEČ, S. *Kapitoly z teorie a metodiky výchovy I*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-61-3.
- 15) VAŽANSKÝ, M. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Print-Typia, 2001. ISBN 80-86384-00-4.

Elektronické:

- 16) *Brožura k 25. výročí organizace* [online]. Ivančice: Středisko volného času [cit. 2010-01-29]. Dostupné z WWW: <http://www.ddmivancice.cz/o-nas/brozura_20vyroci/DDM_brozura.pdf>.
- 17) *Centrum pro rodinu Hodonín* [online]. [cit. 2010-01-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.cprhodonin.cz>>.
- 18) *Centrum pro rodinu Hodonín – Centrum rodinám* [online]. [cit. 2010-01-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.cprhodonin.cz/default.asp?cont=98>>.
- 19) *Dům dětí a mládeže – Cvičení pro rodiče s dětmi* [online]. Brno: Dům dětí a mládeže Junior [cit. 2010-01-29]. Dostupné z WWW: <<http://junior.cz/index.php?section=19&activity=clubs&detail=13020910>>.
- 20) *Dům dětí a mládeže Junior* [online]. Brno: Dům dětí a mládeže Junior [cit. 2010-01-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.junior.cz/index.php?section=14>>.
- 21) *Dům dětí a mládeže – Tábory* [online]. Brno: Dům dětí a mládeže Junior [cit. 2010-01-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.junior.cz/index.php?section=19&activity=camps>>.
- 22) HÁJEK, B. *Spolupráce vychovatelek školní družiny s učiteli a rodiči* [online]. [cit. 2010-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=2386>>.
- 23) *Koncepce základní školy* [online]. Bezno: Základní a mateřská škola Václava Vaňka [cit. 2010-03-04]. Dostupné z WWW: <http://www.zs.bezno.cz/docs/koncepce_skoly.doc>.
- 24) *Mateřská škola Luže – Spolupráce s rodiči* [online]. [cit. 2010-03-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.luze.skolicka.eu/?page=texty&id=3>>.

- 25) *Mateřská škola Plasy – Plán kulturních, společenských a poznávacích akcí* [online]. [cit. 2010-03-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.msplasy.cz/co-nas-ceka-v-letosnim-roce/>>.
- 26) *Mateřská škola Plasy – Podmínky pro spolupráci s rodiči* [online]. [cit. 2010-03-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.msplasy.cz/podminky-pro-spolupraci-s-rodici/>>.
- 27) *Středisko volného času Ivančice* [online]. [cit. 2010-01-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.ddmivancice.cz/>>.
- 28) *Školní družina* [online]. Nový Jičín: Základní škola [cit. 2010-02-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.zstyrnj.edunet.cz/modules.php?op=modload&name=Sections&file=index&req=viewarticle&artid=45&page=1>>.
- 29) *Školní vzdělávací program Domu dětí a mládeže Junior* [online]. Brno: Dům dětí a mládeže Junior [cit. 2010-01-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.junior.cz/data/svp-web.pdf>>.
- 30) ŠTEFFLOVÁ, J. Heslo budoucnosti: Komunitní škola. In: *Učitelské noviny* [online]. [cit. 2010-03-15]. Dostupné z WWW: <http://www.ucitelskenoviny.cz/obsah_clanku.php?vydani=29&rok=06&odkaz=heslo.htm>.
- 31) *Vzdělávací program školní družiny* [online]. Plzeň: 15. Základní škola [cit. 2010-02-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.zs15plzen.cz/skolni-druzina-13/vzdelavaci-program-sd/>>.
- 32) *ZŠ Porubská 832 – Školní družina* [online]. Ostrava: Základní škola Porubská 832 [cit. 2010-02-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.zsporubska832.cz/skolni-druzina.p10.html>>.

ABSTRAKT

URBANOVÁ, Z. *Interakce pedagoga a rodinných příslušníků v rámci volnočasových aktivit*. České Budějovice 2010. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce Mgr. Richard Macků.

Klíčová slova: rodina, výchova, volný čas, volnočasová zařízení, komunikace, děti, pedagog

Ve své bakalářské práci se zabývám tématem interakce pedagoga a rodinných příslušníků v rámci volnočasových aktivit. Tato práce je rozdělena na část teoretickou a část analytickou zabývající se nabídkou zařízení a spoluprací pedagoga a rodičů v konkrétních zařízeních provozujících určitou volnočasovou činnost. V teoretické části jsou popsány pojmy: volný čas a volnočasová zařízení; rodina, její postoj k volnému času, vliv rodiny na volný čas dítěte; spolupráce, její možnosti využití, výhody a nevýhody. Druhá část práce je zaměřena na konkrétní zařízení. Jsou zde nastíněny možnosti spolupráce a výběr některých zařízení, v jejichž programu je interakce rodičů s pedagogem nějakým způsobem reflektována. Informace jsou získávány z konkrétních internetových stránek jednotlivých zařízení. Vybrané typy zařízení: komunitní a základní školy, školní družiny, střediska pro volný čas a mateřské školy. Cílem je zmapovat nabídky institucí zabývajících se nějakým směrem využití volného času za spolupráce s rodiči.

ABSTRACT

URBANOVA, Z. *Interaction of leisure educator and child's family*. České Budějovice 2010. Bachelor thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Pedagogy. Supervisor: Mgr. Richard Macků.

Keywords: family, upbringing, leisure time, leisure facilities, communication, children, pedagogue

In my bachelor work I deal with the topic of pedagogue and family interaction within leisure activities. This work is divided in a theoretical part and an analytical part dealing with the selection of facilities and the cooperation of pedagogue and parents in particular facilities operating a certain leisure activity. The theoretical part describes the terms: leisure time and leisure facilities; family and its attitude towards leisure time, the influence of family on child's leisure time; cooperation and possibilities of its use, advantages and disadvantages. The next part of the work is focused on particular facilities. It outlines cooperation possibilities and selection of some facilities the programs of which reflect in a way the interaction of the parents and the pedagogue. The information was gained from concrete websites of the individual facilities. The selected types of facilities include: community and primary schools, after-school clubs, leisure time centres and kindergardens. The goal is to map the offers of institutions dealing with different ways of leisure time use in cooperation with parents.